

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.07.2009, sp. zn. 4 Tz 41/2009, ECLI:CZ:NS:2009:4.TZ.41.2009.1

Číslo: 51/2010

Právní věta: Účinky úkonu obviněného, jímž si zvolil obhájce k výkonu obhajoby v trestním řízení, nastávají vůči příslušnému orgánu činnému v trestním řízení, u kterého se právě vede trestní řízení, okamžikem, kdy mu obviněný nebo jím zvolený obhájce předložil plnou moc udělenou k výkonu obhajoby v trestním řízení. Přitom nezáleží na okolnosti, kdy byla mezi obviněným a jeho obhájcem uzavřena smlouva o poskytování právních služeb, ani kdy orgán činný v trestním řízení založil písemné vyhotovení plné moci do trestního spisu.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 28.07.2009

Spisová značka: 4 Tz 41/2009

Číslo rozhodnutí: 51

Číslo sešitu: 9-10

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Obhájce

Předpisy: § 37 odst. 1 tr. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud ke stížnosti pro porušení zákona, kterou podala ministryně spravedlnosti ve prospěch obviněného J. S. proti pravomocnému usnesení státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Českých Budějovicích ze dne 2. 2. 2009, sp. zn. ZT 1072/2008, rozhodl podle § 268 odst. 2, § 269 odst. 2 a § 270 odst. 1 tr. ř. tak, že :

Usnesením státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Českých Budějovicích ze dne 2. 2. 2009, sp. zn. ZT 1072/2008, byl porušen zákon v ustanoveních § 147 odst. 1 písm. a), b), § 148 odst. 1 písm. b) tr. ř. v neprospěch obviněného J. S.

Napadené usnesení se zrušuje a státní zástupkyni Okresního státního zastupitelství v Českých Budějovicích se příkazuje, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednala a rozhodla.

Z o d ů v o d n ě n í :

Usnesením policejního orgánu Policie České republiky, Okresního ředitelství v Českých Budějovicích, služby kriminální policie a vyšetřování ze dne 24. 7. 2008, ČTS: ORCB-3028-30/TČ/2008-80, bylo

podle § 160 odst. 1 tr. ř. zahájeno trestní stíhání obviněného J. S. pro trestný čin zpronevěry podle § 248 odst. 1, 2 tr. zák., kterého se měl dopustit skutkem popsáním v tomto rozhodnutí.

Citované usnesení bylo doručeno dne 26. 9. 2008 obviněnému J. S. a dne 30. 9. 2008 jím zvolenému obhájci JUDr. R. L., který podal proti tomuto rozhodnutí v zastoupení obviněného stížnost datovanou dnem 1. 10. 2008 a doručenou policejnímu orgánu dne 2. 10. 2008, tedy v zákonné třídenní lhůtě.

Usnesením státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Českých Budějovicích ze dne 2. 2. 2009, sp. zn. ZT 1072/2008, byla stížnost obviněného J. S. zamítnuta podle § 148 odst. 1 písm. b) tr. ř. jako podaná osobou neoprávněnou. Státní zástupkyně odůvodnila své rozhodnutí tím, že trestní spis neobsahuje plnou moc, která by opravňovala advokáta JUDr. R. L. k zastupování obviněného J. S. v této trestní věci. Podle státní zástupkyně spisový materiál obsahuje pouze plnou moc udělenou obviněným jmenovanému advokátovi dne 21. 5. 2008 k jeho zastupování v pracovněprávní věci. Taková plná moc však neoprávněovala JUDr. R. L. k zastupování obviněného i v jeho trestní věci. Státní zástupkyně dále poukázala na úřední záznamy založené ve spise, z jejichž obsahu vyplývá telefonické jednání policejního orgánu se jmenovaným advokátem, který byl poučen o tom, že musí předložit do trestního spisu plnou moc k zastupování obviněného v trestním řízení.

Proti zmíněnému usnesení státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Českých Budějovicích podala ministryně spravedlnosti ve prospěch obviněného J. S. stížnost pro porušení zákona, protože podle jejího názoru byl tímto rozhodnutím porušen zákon v ustanoveních § 33 odst. 1, 5, § 41 odst. 2, § 147 odst. 1 písm. a), b) a § 148 odst. 1 písm. b) tr. ř. v neprospěch obviněného. Podle názoru ministryně spravedlnosti z předloženého spisového materiálu vyplývá, že obviněný J. S. udělil advokátovi JUDr. R. L. řádnou plnou moc k zastupování v trestním řízení již dne 30. 9. 2008, ale tato plná moc nebyla nedopatřením založena do trestního spisu. Jak ovšem sdělil obviněný v úvodu protokolu o svém výslechu, jako obhájce si zvolil JUDr. R. L., a předložil plnou moc, přičemž jmenovaný obhájce se zúčastnil výslechu obviněného. Státní zástupkyně při rozhodování o podané stížnosti zřejmě považovala za plnou moc, o níž se zmínil obviněný v protokolu o výslechu, tu plnou moc, která byla vystavena k zastupování obviněného v pracovněprávní věci. Obhájce JUDr. R. L. pak znovu předložil originál plné moci ze dne 30. 9. 2008 až v reakci na výše citované usnesení státní zástupkyně s vysvětlením, že plná moc nebyla do spisu zařazena pouze nedopatřením.

Jak dále ministryně spravedlnosti zdůraznila, obviněný si může v trestním řízení zvolit obhájce tím, že s ním uzavře smlouvu o poskytování právních služeb podle zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů. Je však nutno rozlišovat mezi touto smlouvou, která je důvodem vzniku zastoupení, a plnou mocí, která je jednostranným právním úkonem, jímž zmocnitel projevuje vůli, aby zmocněnec činil jeho jménem právní úkony. Zatímco smlouva o poskytnutí právních služeb upravuje pouze vnitřní vztah mezi obhájcem a obviněným, vůči třetím osobám se existence tohoto právního vztahu prokazuje ve formě plné moci. Projevy vůle spojené s udělením, odvoláním či vypovězením plné moci jsou tedy pro orgány činné v trestním řízení právními úkony, které jsou určující pro závěr, zda obhájce obviněného může vykonávat v zastoupení obviněného procesní úkony, k nimž byl zmocněn (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 11. 2002, sp. zn. [7 Tdo 927/2002](#), a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 2. 2005, sp. zn. [4 Tz 203/2004](#)). Ministryně spravedlnosti pak poukázala i na zásadní význam nálezu Ústavního soudu ze dne 13. 1. 2009, sp. zn. [IV. ÚS 1855/08](#), podle kterého smlouva o poskytování právních služeb je právním důvodem vzniku zastoupení, které vzniká její účinností a jejíž právní účinky jsou spjaté s předložením plné moci.

Podle názoru ministryně spravedlnosti účinky plné moci nastávají vůči orgánům činným v trestním řízení jejím předložením těmto orgánům, přičemž nutno odlišovat předložení plné moci od jejího zařazení do trestního spisu. Zatímco předložením plné moci nastávají její účinky vůči orgánu činnému v trestním řízení, samotné zařazení plné moci do trestního spisu je jen administrativním úkonem, tedy technickou záležitostí nemající žádný význam z hlediska účinků plné moci. Jestliže tedy

orgán činný v trestním řízení, v posuzované věci policejní orgán, opomene převzít od obhájce předloženou mu plnou moc a zařadit ji do trestního spisu, nemůže to mít dopad na účinky plné moci. Od okamžiku předložení plné moci, k němuž v dané trestní věci nepochybně došlo, má obhájce veškerá procesní práva, která mu přiznává ustanovení § 41 odst. 2 tr. ř., tedy i právo podávat za obviněného opravné prostředky.

V posuzované trestní věci podle ministryně spravedlnosti nastaly právní účinky plné moci vůči orgánům činným v trestním řízení dnem 30. 9. 2008, kdy jim obviněný J. S. předložil plnou moc udělenou obhájci JUDr. R. L., třebaže ji policejní orgán opomenul založit do trestního spisu a státní zástupkyně nebyla informována o vystavení nové plné moci. Stížnost podaná jmenovaným obhájcem v zastoupení obviněného dne 2. 10. 2008 byla tedy podána osobou oprávněnou, a protože byla podána též v zákonné třídní lhůtě, nebyly splněny podmínky pro postup podle § 148 odst. 1 písm. b) tr. ř.

V závěru stížnosti pro porušení zákona ministryně spravedlnosti navrhl, aby Nejvyšší soud vyslovil namítané porušení zákona, aby zrušil napadené usnesení i všechna další obsahově navazující rozhodnutí, která tím pozbydou podkladu, a aby přikázal věc státní zástupkyni Okresního státního zastupitelství v Českých Budějovicích k novému projednání a rozhodnutí.

Nejvyšší soud po přezkoumání věci dospěl k závěru, že zákon byl porušen.

Jak je patrné z úředního záznamu ze dne 26. 9. 2008 založeného ve shora uvedeném trestním spisu policejního orgánu, obviněný J. S. měl být dne 26. 9. 2008 vyslechnut jako obviněný, ale uvedl, že si zvolí jako obhájce JUDr. R. L. a bez jeho přítomnosti nebude vypovídat. Obviněný předložil plnou moc k zastupování tímto advokátem v pracovněprávní věci proti svému zaměstnavateli - obchodní společnosti Š. S., s. r. o. Obviněný byl upozorněn na skutečnost, že tato plná moc nemůže být vzata na zřetel ve věci trestního stíhání, a byl vyzván k předložení plné moci pro výkon obhajoby v trestním řízení. Policejní orgán kontaktoval advokáta JUDr. R. L., informoval ho o termínu výslechu obviněného a také o nutnosti předložení plné moci k výkonu obhajoby v trestním řízení. Podle úředního záznamu ze dne 29. 9. 2008 advokát JUDr. R. L. se do 13.00 hodin téhož dne ještě nerozhodl, zda bude obhajovat obviněného J. S., s tím, že své rozhodnutí sdělí ještě v odpoledních hodinách. Přípisem ze dne 1. 10. 2008 požádal advokát JUDr. R. L., aby s ohledem na plnou moc k obhajobě obviněného založenou ve spise byl vyzván o všech vyšetřovacích úkonech nařízených v jeho trestní věci s dostatečným časovým předstihem.

Z protokolu o výslechu obviněného J. S. ze dne 30. 9. 2008 vyplývá, že obviněný si zvolil obhájcem JUDr. R. L., což sdělil policejnímu orgánu a zároveň předložil i plnou moc. Před samotným výslechem byla obviněnému umožněna porada s obhájcem. Následně se obviněný vyjadřoval k trestné činnosti, která je mu kladena za vinu. Po celou dobu jeho výslechu byl přítomen obhájce JUDr. R. L., kterého si obviněný zvolil. Rovněž výslechu obviněného dne 10. 11. 2008 byl přítomen tento obhájce. Součástí spisového materiálu je plná moc, kterou udělil obviněný advokátovi JUDr. R. L. dne 21. 5. 2008 k zastupování v pracovněprávní věci proti zaměstnavateli - obchodní společnosti Š. S., s. r. o.

Jak je dále patrné ze žádosti obhájce JUDr. R. L. ze dne 4. 2. 2009 o přezkoumání usnesení státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Českých Budějovicích ze dne 2. 2. 2009, sp. zn. ZT 1072/2008, plná moc, kterou mu udělil obviněný J. S. k výkonu obhajoby v projednávané trestní věci, byla v písemné formě předložena policejnímu orgánu, proto byl jmenovaný obhájce přítomen výslechu obviněného a byl vyzván o dalších úkonech. Součástí zmíněné žádosti je i plná moc, kterou udělil obviněný advokátovi JUDr. R. L. dne 30. 9. 2008 k obhajobě v této trestní věci.

Nejvyšší soud k tomu připomíná, že podle § 33 odst. 1 tr. ř. si obviněný může v trestním řízení zvolit obhájce tím, že s ním uzavře smlouvu o poskytování právních služeb podle zákona č. 85/1996 Sb., o

advokacii, ve znění pozdějších předpisů, přičemž obecná ustanovení o příkazní smlouvě podle § 724 a násl. obč. zák. jsou pro poskytování právních služeb významně modifikována některými ustanoveními citovaného zákona o advokacii. Při zastoupení advokátem je tak třeba rozlišovat smlouvu, která je důvodem vzniku zastoupení, plnou moc, kterou se prokazuje toto zastoupení, a účinky zastoupení, které spočívají v tom, že právní úkony zástupce se přičítají přímo zastoupenému. Plná moc je jednostranný právní úkon, jímž zmocnitel projevuje vůli, aby zmocněnec činil jeho jménem právní úkony. Touto plnou mocí se obhájce prokazuje v trestním řízení. Projevy vůle spojené s udělením, odvoláním či vypovězením plné moci představují pro orgány činné v trestním řízení právní úkony, které jsou určující pro závěr, zda obhájce obviněného může vykonávat v zastoupení obviněného procesní úkony, ke kterým byl zmocněn.

Trestní řád nedefinuje pojem plné moci, její obsah ani vznik zastoupení. Řešení těchto otázek je v trestním řádu jen nepřímým naznačeno v ustanovení § 37 odst. 2 tr. ř., podle něhož oznámí-li obviněný změnu obhájce tak, aby obhájce mohl být o úkonu vyrozuměn ve lhůtě stanovené zákonem, orgán činný v trestním řízení ode dne doručení takového oznámení vyrozumívá nově zvoleného obhájce. Jak vyplývá z citovaného ustanovení, účinky plné moci nastávají vůči orgánům činným v trestním řízení oznámením o udělení plné moci, tedy jejím předložením příslušnému orgánu činnému v trestním řízení. Přitom je nutno rozlišovat předložení plné moci od jejího zařazení do trestního spisu. Zatímco předložením plné moci nastávají její účinky vůči orgánu činnému v trestním řízení, samotné zařazení plné moci do trestního spisu je jen administrativním úkonem, tedy technickou záležitostí, která nemá žádný význam z hlediska účinků plné moci. Jestliže orgán činný v trestním řízení, v posuzované věci policejní orgán, opomene převzít od obhájce předloženou mu plnou moc a zařadit ji do trestního spisu, nemůže to mít vliv na účinky plné moci.

Proto je nesporné, že od okamžiku předložení plné moci, k němuž v posuzované trestní věci bezpochyby došlo, měl JUDr. R. L. jako obhájce obviněného J. S. všechna procesní práva, která mu přiznává ustanovení § 41 odst. 2 tr. ř., tj. i právo podávat za obviněného opravné prostředky. Plná moc byla policejnímu orgánu předložena dne 30. 9. 2008 a od tohoto okamžiku nastaly právní účinky plné moci vůči orgánům činným v trestním řízení.

S ohledem na shora uvedené skutečnosti je nepochybné, že obhájce JUDr. R. L. podal dne 2. 10. 2008 v zastoupení obviněného J. S. stížnost proti usnesení policejního orgánu o zahájení trestního stíhání jako osoba oprávněná a učinil tak v zákonné třídenní lhůtě, proto nebyly splněny podmínky pro postup státní zástupkyně podle § 148 odst. 1 písm. b) tr. ř.

Za této situace Nejvyšší soud shledal stížnost pro porušení zákona důvodnou, vyslovil namítané porušení zákona, zrušil napadené usnesení státní zástupkyně včetně obsahově navazujících rozhodnutí, která tím pozbyla podkladu, a přikázal státní zástupkyni Okresního státního zastupitelství v Českých Budějovicích, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednala a rozhodla.